

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԼԻՊԱՐԻՏԻ

**ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ, ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱՄ
ՃԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԹԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԵՏԵՎԱՆՔՈՎ ՊԱՏՃԱՌՎԱՃՎԼԱՍԻ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՄԲ**

**ԺԲ.00.03 - «Մասնավոր իրավունք՝
քաղաքացիական, առևտրային (կոմերցիոն),
միջազգային մասնավոր, ընտանեկան,
աշխատանքային, սոցիալական
ապահովության իրավունք»
մասնագիտությունը ամբիոնավորանական
գիտությունների թեկնածուի գիտական
աստիճանի հայցման ատենախոսության**

ՍԵՂՄԱԳԻՐ

ԵՐԵՎԱՆ -2019

ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

ГУКАСЯН ШУШАНИК ЛИПАРИТОВНА

**ПРОБЛЕМЫ ВОЗМЕЩЕНИЯ ВРЕДА, ПРИЧИНЕННОГО ВСЛЕДСТВИЕ НЕДОСТАТКОВ
ТОВАРОВ, РАБОТ ИЛИ УСЛУГ ПО ГРАЖДАНСКОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ РА**

АВТОРЕФЕРАТ

**диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности
12.00.03 - «Частное право - гражданское, торговое (коммерческое); международное
частное, семейное, трудовое право, право социального обеспечения»**

ЕРЕВАН-2019

**Ատենախոսությունների անվան հաստատվել է
Երևանի պետական համալսարանում**

Գիտական դեկան՝ **հրավաքանական
գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր Ս.
Կ. Բարսեղյան**

**Պաշտոնական
ընդդիմախոսներ**՝ **հրավաքանական
գիտությունների
դոկտոր, պրոֆեսոր Ա.
Մ. Ջայկյան**

**հրավաքանական
գիտությունների
թեկնածու, դոցենտ Դ.
Մ. Սերոբյան**

**Առաջատար
կազմակերպություն**՝ **Ջայ-ռուսական
համալսարան**

Ատենախոսություն պաշտպանությունը
կայանալու է 2019 թվականի հունիսի 24-ին,
ժամը 14³⁰-ին ՀՀ ԲՈԿ-ի՝ Երևանի պետական
համալսարանում գործող իրավագիտության
001 մասնագիտական խորհրդի նիստում (0025,
ք.Երևան, Ալեք Մանուկյան 1):

Ատենախոսությունը կարելի է ծանոթանալ
Երևանի պետական համալսարանի գրադարանի
գիտաշխատողների ընթերցասրահում:

Սեղմագիրն առաքվել է 2019 թվականի
մայիսի 8-ին:

**Մասնագիտական խորհրդի
գիտական
քարտուղար՝ իրավ. գիտ. թեկ.** **Տ. Ջ. Սուլջյան**

**Тема диссертации утверждена в
Ереванском государственном университете**

Научный руководитель: доктор юридических наук,
профессор **Т. К. Барсегян**

Официальные оппоненты: доктор юридических наук,
профессор **А. М. Айкянц**
кандидат юридических наук,
доцент **Д. М. Серобян**

Ведущая организация: **Российско-Армянский университет**

Защита диссертации состоится 24-ого июня 2019 г. в 14³⁰ часов на заседании
Специализированного совета ВАК 001 по юриспруденции при Ереванском
государственном университете (0025, г.Ереван, ул.Алека Манукяна 1).

С диссертацией можно ознакомиться в читальном зале научных работников библиотеки Ереванского государственного университета.

Автореферат разослан 8-ого мая 2019 года.

Ученый секретарь специализированного совета:

кандидат юридических наук

Т. О. Суджян

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՅԱՆՈՒՐ �ԵՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Ատենախոսությունը թեմայի արդիականությունը: Ժամանակակից շուկայական տնտեսության արդյունավետության կարևորագույն նախադրյալներից է տնտեսական հարաբերությունների կարգավորման նոր, ճկուն մոտեցման որդեգրումը և ըստ այդմ արդյունավետ քաղաքականության իրականացումը: Սոցիալական շուկայական տնտեսության պայմաններում տնտեսական գործունեության ազատության, շուկայում ազատ մրցակցության ապահովման հետ միաժամանակ կարևորվում է սպառողների իրավունքների պաշտպանության արդյունավետ կառուցակարգերի ապահովման խնդիրը:

Շուկայական հարաբերությունների շարունակական զարգացումը և արմատավորումը գույնգործում է ապրանքների, աշխատանքների և ծառայությունների (այսուհետ՝ նաև Ապրանք կամ Ապրանքներ) շրջանառության աճով, ինչև իրանմիջական ազդեցությունն է թողնում յուրաքանչյուր երկրի տնտեսության վրա: Մի կողմից Ապրանքների շրջանառության աճը, մյուս կողմից սպառողների իրավունքների պաշտպանությունը պահանջում են թե՛ օրենսդրական, թե՛ գործնական մակարդակում ապահովել շահերի հավասարակշռություն տնտեսվարող սուբյեկտների և սպառողների միջև, հաշվի առնելով այն, որ ֆիզիկական անձինք ապրանքաշրջանառության ներկայիս պայմաններում հանդես են գալիս որպես առավել խոցելի և փոքր մասնագիտացված սուբյեկտներ, ովքեր ապահովված չեն Ապրանքների վերաբերյալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն և ձեռք բերելու, դրանց անվտանգություն ապահովման արդյունավետ միջոցներ ձեռնարկելու, հնարավոր ռիսկերից ի-

րենց ապահովագրելու անհրաժեշտ գործիքակազմով:

Այս համատեքստում առավել կարևորվում է սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը, Ապրանքների վերաբերյալ հավաստի և ամբողջական տեղեկատվություն տրամադրումը, դրանց անվտանգության ապահովումը, պատշաճ որակի նկատմամբ վերահսկողությունը և Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի լիարժեք և արդյունավետ հատուցման երաշխիքների ապահովումը: Նշված խնդիրների կարևորությունը ընդգծվում է նաև սպառողների շահերի պաշտպանության, Ապրանքների որակի նկատմամբ վերահսկողության պահանջի՝ սահմանադրորեն ամրագրված լինելու հանգամանքով:

Պետք է նշել, որ Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման արդյունավետ մեխանիզմների սահմանման և ապահովման, վնաս կրած անձի իրավունքների պատշաճ պաշտպանության կառուցակարգերի երաշխավորման տեսանկյունից խնդրահարույց ու հակասական է և՛ գործող օրենսդրությունը (մասնավորապես՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը) և՛ ձևավորված դատական պրակտիկան: Մասնավորապես, գործող օրենսդրությամբ երաշխավորված չէ վնաս պատճառած և վնաս կրած անձի շահերի համաչափ հավասարակշռությունը, ապահովված չէ անհրաժեշտ որոշակիություն վնաս պատճառած անձի հակաիրավական վարքագծի տեսանկյունի տարանջատման, վնաս պատճառած անձանց պատասխանատվության դրսևորման առանձնահատկությունների տեսանկյունից, հստակեցված չեն նաև Ապրանքների թերությունների հետևանքով գույքի նկատմամբ վնասի հատուցման առանձնահատկությունները, ապահովված չեն վնասի հատուցման իրավունքի լիարժեք և արդյունավետ իրացման բոլոր անհրաժեշտ նախադրյալները:

Նշվածը, ի թիվս այլ պատճառների, նաև իրավական կարգավորման բացերի և թերությունների

ն եր ի , իրավական անորոշու թյան , դատական պրակտիկայում նյութական իրավունքի նորմերի սխալ կիրառման հետևանք է : Այս համատեքստում ևս Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման կառուցակարգերի ամրապնդումը , դրանց արդյունավետության բարձրացումը և այսուհի ղո ղո թյամբ գործունե երաշխիքների ամրագրումը առավել արդիական և կարևոր են : Վերը նշված խնդիրների կարևորությունը և դրանց լուծման անհրաժեշտությունը պայմանավորում են սույն հետազոտության արդիականությունը :

Հետազոտության թեմայի մշակվածության աստիճանը և տեսական հիմքը : Հայրենական իրավական գրականության շրջանակում Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման ինստիտուտին մանրամասն անդրադարձ չի կատարվել , չեն ուսումնասիրվել այս կապակցությամբ միջազգային իրավական զարգացման հիմնական միտումները , առկա հիմնախնդիրները վերլուծության չեն ենթարկվել ներպետական և միջազգային իրավական կարգավորման տեսանկյունից :

Հետազոտության տեսական հիմք են կազմել ինչպես հայրենական , այնպես էլ արտասահմանյան տարբեր հեղինակների աշխատություններ , այդ թվում՝ Գ.Յ. Բեքմեզյանի , Տ.Կ. Բարսեղյանի , Ա.Ս. Մամինի , Գ.Ֆ. Շերշենևիչի , Դ.Ե. Բոգդանովի , Ե.Ա. Սուխանովի , Վ.Ա. Բելովի , Ռ.Վ. Խալինի , Օ.Ս. Իոֆեի , Ա.Ջ. Սանչեսի , Դ.Գ. Օուենի , Դ.Սավայայի , Դ.Վիլկինսոնի , Ե.Յոնդիլուսի , Լ.Ս. Մանի , Յ.Ս. Թաշների , Մ.Ռեյմանի , Մ. Վանդի , Մ.Քարս-Ֆրիսկի , Պ.Ռ. Ռոդրիգեսի , Ջ.Չեկոլի , Ռ.Դ. Շուստերի , Ռ.Յ. Դրեյֆուսի , Ս.Բելիյնովի , Վ.Բերի և բազմաթիվ այլ հեղինակների աշխատություններ :

Հետազոտության օբյեկտը և առարկան : Հետազոտության օբյեկտն են Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման կապակցությամբ առաջացող հարաբերությունները՝ արտապայմանագրային պատասխանատվության համատեքստում ,

իսկ առարկան՝ վնասի հատուցումը և դրա իրավական կարգավորման հիմնախնդիրները:

Յե տագոտու թյան նպատակը և խնդիրները:

Յե տագոտու թյան նպատակը Ապրանքների թերու թյու լն ների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման տեսական և գործնական հիմնախնդիրներին համալիր ուսումնասիրությունը և դրանց հետագա կատարելագործմանն ուղղված առաջարկներ ներկայացնելն է: Այդ նպատակի իրագործումը պահանջում է հետևյալ խնդիրներին լուծումը՝

1) ուսումնասիրել և վերհանել Ապրանքների թերու թյու լն ների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում պայմանագրային և արտապայմանագրային պատասխանատվության բնորոշ առանձնահատկությունները, հիմնական տարբերությունները.

2) վերլուծել և հստակեցնել տուժողի՝ պայմանագրային և արտապայմանագրային պատասխանատվության միջև ընտրությունն կատարելու հնարավորության (հայցերի մրցակցություն) հարցը.

3) ուսումնասիրել Ապրանքների թերու թյու լն ների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում արտապայմանագրային պատասխանատվության պայմանների հիմնախնդիրները և վնասի հատուցման հարաբերություններին վրադրանց ազդեցությունը.

4) վերլուծել ապրանքվաճառողների և արտադրողների պատասխանատվության դրսևորման առանձնահատկությունները.

5) բացահայտել Ապրանքների թերու թյու լն ների հետևանքով գույքին պատճառված վնասի հատուցման առանձնահատկությունները.

6) ներկայացնել և հիմնավորել Ապրանքների թերու թյու լն ների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման հարցերը կարգավորող օրենսդրության կատարելագործմանն ուղղված առաջարկներ:

Յե տագոտու թյան իրավական և փորձառական հիմքը:

Յե տագոտու թյան իրավական և փորձառական հիմքը կազմել են ՀՀ և այլ պետություններին իրավական ակտերը, միջազգային-իրավական փաստաթղթերը, դատական պրակտիկա-

յ ի նյ ու թ եր ը , Մարդ ու լ ի ր ա վ ու լ ն ք ն եր ի ե վ ը ո -
պ ա կ ա ն դ ա տ ա ր ա ն ի , Ե վ ը ո պ ա կ ա ն Մ ի ու թ յ ա ն Ա ը -
դ ար ա դ ա տ ու թ յ ա ն դ ա տ ա ր ա ն ի , Զ Զ ս ա հ մ ա ն ա դ ը ա -
կ ա ն դ ա տ ա ր ա ն ի , Զ Զ վ ճ ճ ա բ ե կ դ ա տ ա ր ա ն ի , առ ա -
ջ ի ն ա տ յ ա ն ի ը ն դ հ ա ն ու ը ի ի ր ա վ ա ս ու թ յ ա ն և վ ե -
ր ա ք ն ն ի չ ք ա դ ա ք ա ց ի ա կ ա ն դ ա տ ա ր ա ն ի դ ա տ ա -
կ ա ն ա կ տ ե ը ը , Վ ի ճ ա կ ա գ ը ա կ ա ն կ ո մ ի տ ե ի տ ը ա -
մ ա դ ը ա ծ տ վ յ ա լ ն ե ը ը :

Յ ե տ ա գ ո տ ու թ յ ա ն մ ե թ ո դ ա բ ա ն ա կ ա ն հ ի մ ք ը :

Յ ե տ ա գ ո տ ու թ յ ա ն ը ն թ ա ց ք ու մ կ ի ը ա մ վ ե լ ե ն
ի ն դ ու կ ց ի ա յ ի , դ ե դ ու կ ց ի ա յ ի , ա ն ա լ ի գ ի , ս ի ն -
թ ե գ ի , ի ը ա վ ա հ ա մ ե մ ա տ ա կ ա ն , հ ա մ ա կ ա ը գ ա կ ա -
ն ու կ վ ա ծ ք ա յ ի ն , վ ի ճ ա կ ա գ ը ա կ ա ն և ա յ լ մ ե թ ո դ -
ն ե ը :

Յ ե տ ա գ ո տ ու թ յ ա ն գ ի տ ա կ ա ն ն ո ը ը ու յ թ ը :

Ա տ ե ն ա խ ո ս ու թ յ ա ն գ ի տ ա կ ա ն ն ո ը ը ու յ թ ը ն ը ա ն ու մ
Է , ո ը հ ա յ ը ե ն ա կ ա ն ի ը ա վ ա գ ի տ ու թ յ ա ն մ ե ջ առ ա -
ջ ի ն ա ն գ ա մ հ ա մ ա կ ո ղ մ ա ն ի ու ս ու մ ն ա ս ի ը ու թ -
յ ա ն և վ ե ը լ ու ծ ու թ յ ա ն առ ա ը կ ա ե ն դ առ ն ու մ
Ա պ ը ա ն ք ն եր ի թ ե ը ու թ յ ու լ ն ն եր ի հ ե տ ն ա ն ք ո վ
պ ա տ ճ առ վ ա ծ վ ն ա ս ի հ ա տ ու ց մ ա ն տ ե ս ա կ ա ն և
գ ո ը ծ ն ա կ ա ն հ ի մ ն ա խ ն դ ի ը ն ե ը ը : Տ ե ս ու թ յ ա ն
մ ե ջ ար տ ա հ ա յ տ վ ա ծ կ ար ծ ի ք ն եր ի , Զ Զ օ ը ե ն ս դ -
ր ու թ յ ա ն , մ ի ջ ա գ գ ա յ ի ն ի ը ա վ ա կ ա ն կ ար գ ա վ ո -
ր ու մ ն եր ի , ար տ ա ս ա հ մ ա ն յ ա ն ե ը կ ը ն եր ի օ -
ր ե ն ս դ ը ու թ յ ա ն , դ ա տ ա կ ա ն պ ը ա կ տ ի կ ա յ ի հ ա մ ա -
կ ար գ ա յ ի ն վ ե ը լ ու ծ ու թ յ ա ն հ ի մ ա ն վ ը ա առ ա -
ջ ի ն ա ն գ ա մ գ ի տ ա կ ա ն մ ա կ ար դ ա կ ո վ ք ն ն ար կ -
մ ա ն առ ա ը կ ա Է դ առ ն ու մ և հ ա մ ա կ ո ղ մ ա ն ի վ ե ը -
լ ու ծ վ ու մ Ա պ ը ա ն ք ն եր ի թ ե ը ու թ յ ու լ ն ն եր ի
հ ե տ ն ա ն ք ո վ պ ա տ ճ առ վ ա ծ վ ն ա ս ի դ ե պ ք ու մ պ ա յ -
մ ա ն ա գ ը ա յ ի ն և ար տ ա պ ա յ մ ա ն ա գ ը ա յ ի ն պ ա տ ա ս -
խ ա ն ա տ վ ու թ յ ա ն հ ար ա բ ե ը ա կ ց ու թ յ ա ն , ար տ ա -
պ ա յ մ ա ն ա գ ը ա յ ի ն պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ վ ու թ յ ա ն պ ա յ -
մ ա ն ն եր ի , վ ն ա ս պ ա տ ճ առ ա ծ ա ն ձ ի պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ -
վ ու թ յ ա ն դ ը ս ն ո ը մ ա ն առ ա ն ձ ն ա հ ա տ կ ու թ -
յ ու լ ն ն եր ի , պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ վ ու թ յ ու լ ն ի ց ա գ ա տ -
վ ե լ ու հ ի մ ք եր ի , գ ու յ ք ի ն պ ա տ ճ առ վ ա ծ վ ն ա ս ի
հ ա տ ու ց մ ա ն առ ա ն ձ ն ա հ ա տ կ ու թ յ ու լ ն ն եր ի և
ա յ լ հ ի մ ն ա խ ն դ ի ը ն ե ը ը : Ն շ վ ա ծ ի ար դ յ ու լ ն -
ք ու մ կ ա տ ար վ ե լ ե ն ի ն չ պ ե ս տ ե ս ա կ ա ն ե գ ը ա -
հ ա ն գ ու մ ն եր , ա յ ն պ ե ս Է լ օ ը ե ն ս դ ը ու թ յ ա ն կ ա -
տ ար ե լ ա գ ո ը ծ մ ա ն ն ու ղ ղ վ ա ծ առ ա ջ ար կ ն եր :

Ա տ ե ն ա խ ո ս ու թ յ ա ն գ ի տ ա կ ա ն ն ո ը ը ու յ թ ն ար -

տաց ու վաճ է պաշտպանության ներկայացվող դրույթներում և ատենախոսության եզրակացության մեջ կատարված տեսական ընդհանրացումներում և գիտագործնական բնույթի առաջարկություններում:

Պաշտպանության ներկայացվող դրույթները:

1. Վերլուծելով պայմանագրային և արտապայմանագրային պատասխանատվության անանձնահատկությունները՝ հիմնավորվել է, որ ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով, որպես ընդհանուր կանոնից բացառություն, թույլատրվում է պայմանագրային և արտապայմանագրային հայցերի մրցակցություն: □Հայցերի մրցակցություն □ թույլատրելու իրավական հնարավորությունը պայմանավորված է պաշտպանվող օբյեկտների վնաս պատճառելու դեպքում պաշտպանվածության ավելի բարձր աստիճան ապահովելու և վնասի հատուցման ամբողջական ծավալով իրականացումն ապահովելու անհրաժեշտությամբ:

Կարևորելով վնասի հատուցման հարաբերություններում ներում խախտված իրավունքների վերականգնման ապահովման սկզբունքի կենսագործման անհրաժեշտությունը, հիմնավորվել է, որ վնաս պատճառողի և տուժողի պայմանագրային հարաբերությունների մեջ գտնվելու պարագայում անձի կյանքին, առողջությանը կամ գույքին վնաս պատճառելու դեպքում պայմանագրային պատասխանատվություն սահմանող նորմերով վնասի հատուցում պահանջելու հնարավորությունը անհրաժեշտ է պայմանավորել պայմանագրով պատասխանատվության ավելի բարձր չափամբարված ինտելիցիտի հանգամանքով:

2. Օրենսդրության և իրավակիրառ պրակտիկայի վերլուծության հիման վրա վերհանվել է վնաս պատճառած անձի հակաիրավական վարքագծի ճիշտ իրավաբանական որակման և դրսևորվող վարքագծի տեսակաների հստակ տա-

րանջատման խնդիրը, որը պայմանավորված է օրենսդրի կողմից 33 քաղաքացիական օրենսգրքի 1088-րդ հոդվածի 1-ին մասում և 1089-րդ հոդվածի 3-րդ մասում միևնույն հակաիրավական վարքագծի բնորոշման համար տարբեր գրույթների օգտագործմամբ:

Մասնավորապես, ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) մասին ոչ բավականաչափ ճշգրիտ տեղեկատվության տրամադրումը չի կարող նույնանալ լիակատար տեղեկատվության չտրամադրելու հետ, քանի որ վերջիններս միմյանցից տարբերվում են բովանդակային առումով, իսկ ոչ ճիշտ , ոչ բավականաչափ ճշգրիտ իակատար տեղեկատվության գրույթները, լինելով գնահատողական բնույթի կատեգորիաներ, կարող են հանգեցնել նույն իրավիճակում գտնվող սուբյեկտների կողմից դրսևորվող վարքագծի որակման դեպքում տարբերակվող վերաբերմունքի դրսևորման և կամայական մոտեցման վտանգի:

Օրենքի կանխատեսելիության, որոշակիության և հստակության սկզբունքներաշխարհում մասնավորապես նպատակով առաջարկվել է 33 քաղաքացիական օրենսգրքի 1088-րդ հոդվածի 1-ին և 1089-րդ հոդվածի 3-րդ մասերում, որպես վնաս պատճառած անձի հակաիրավական վարքագծի տեսակ, առանձնացնել ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) վերաբերյալ ոչ հավաստի կամ ոչ ամբողջական տեղեկություններ տրամադրելը:

3.33 քաղաքացիական օրենսգրքով ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) թերությունների հետևանքով վնաս պատճառելու դեպքում իրավաբանական անձանց ֆիզիկական անձանց հետ համահունչ արտապայմանագրային պատասխանատվություն սահմանող նույն կանոններով վնասի հատուցում պահանջելու հնարավորությունը նճեմելու հիմնավորվածության հարցը անհրաժեշտ է դիտարկել նաև իրավաբանական անձին՝ որպես քաղաքացիական իրավունքի առանձնատու կ սուբյեկտին բնորոշ հատկանիշների

համատեքստում, որոնց վերլուծությունը թույլ է տալիս եզրահանգել, որ իրավաբանական անձը ապրանքային շուկայում առավել մասնագիտացված և պաշտպանված է:

Ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) թերութայնների հետևանքով իրավաբանական անձի գույքին վնաս պատճառելու դեպքում վերջինիս ֆիզիկական անձի հետ համահունչ նույն կանոններով վնասի հատուցում պահանջելու հնարավորությունը վերապահելը չի բխում նաև այս հարցի կապակցությամբ միջազգային իրավական զարգացման հիմնական միտումներից, ուստի, առաջարկվել է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1088-րդ հոդվածի 1-ին մասով վնասի հատուցում պահանջելու իրավական հնարավորությունը նստեցնել միայն ֆիզիկական անձանց, իսկ իրավաբանական անձի գույքին արտապայմանագրային հարաբերությունների շրջանակում վնաս պատճառելու դեպքում դրա հատուցումը իրականացնել արտապայմանագրային պատասխանատվության դեպքում վնասի հատուցման հարցերը կարգավորող ընդհանուր դրույթների հիման վրա:

4. Ապրանքների թերութայնների հետևանքով պատճառված վնասի համար ապրանք վաճառողը և արտադրողը, ինչպես նաև ապրանք արտադրողները կարող են կրել համապարտ պատասխանատվություն այն դեպքում, եթե տուժողին վնաս պատճառվի ապրանք վաճառողի և արտադրողի կամ ապրանք արտադրողների կողմից համատեղ: Քաղաքացիական օրենսդրությամբ չեն առանձնացվում այն հիմնական փանիշները, որոնք կարող են հիմք ծառայել վնասը որպես համատեղ պատճառած որակելու համար: Այս խնդիրը իրլուծումը չի ստացել նաև դատական պրակտիկայում:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ առաջարկել ենք, որ ապրանք վաճառողին և արտադրողին (կամ ապրանք արտադրողներին) համատեղ վնաս պատճառելու դեպքում համապարտ պատասխանատվության ենթարկելու համար հաշվի առնվի հետևյալ պայմանների միաժամա-

նակյա առկայությունը՝

1) վնասի պատճառմանը հանգեցնող հակաիրավական գործողության անմիջական կատարումը և՛ ապրանք վաճառողի և՛ արտադրողի կամ ապրանք արտադրողներին կողմից՝ անկախ այդ գործողությունների համաձայնեցված, նույնաբնույթ լինելու կամ միաժամանակյա ձեռնարկման հանգամանքից .

2) ապրանք վաճառողի և արտադրողի կամ ապրանք արտադրողների համատեղ մասնակցությունը նույն վնասի պատճառմանը՝ անկախյուրաքանչյուրի մասնակցության աստիճանից :

5. Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում վնասի հատուցման իրավունքի լիարժեք և արդյունավետ կենսագործման գրավականներից կարևորագույնը տուժողի և վնաս պատճառողի միջև ապացուցման բեռի համաչափ բաշխվածություն և ըստ այդմ վերջիններիս շահերի արդարացի հավասարակշռության ապահովումն է : Տուժողի և վնաս պատճառողի շահերի պատշաճ հավասարակշռության ապահովման, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի արձանագրած՝ դատավարությունում կողմերի միջև «արդարացի հավասարակշռության» իմաստով իրավահավասարության սկզբունքի երաշխավորման տեսանկյունից խնդրահարույց է ապրանքների արտադրական թերությունների առկայության ապացուցման պարտականությունը տուժողի վրա դնելը՝ (հաշվի չառնելով դրանց առանձնահատուկ բնույթը), քանի որ տուժողին ապացուցման տեսանկյունից նման պահանջ առաջադրելը վնաս պատճառողի համեմատվերջինիս դնում է նվազ արե նպաստալի մասնում :

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ առաջարկվել է ապրանքների արտադրական թերությունների դեպքում, որպես ապացուցման պարտականությունը բաշխելու հատուկ կանոն, վնաս պատճառողի վրա դնել դրանց բացակայությանն ապացուցելու պարտականությունը, քանի որ սպառողը, մասնակից չլինե-

լ ո վ ապրանք ն եր ի ար տադր ու թ յ ան , պատրաստման գործը ն թ աց ի ն , գրկ վ ած է դրա պատճ առ ո վ առ աջ աց ած թ եր ու թ յ ու ն ն եր ը հավաստող ապացույց ն եր ն եր կ այ աց ն է լ ու հ ն արավ որ ու թ յ ու ն ի ց , ի ս կ ար տադր ող ը , հանդիսանալ ո վ արտադր ու թ յ ան պրոցեսի ն կատմամբ վ եր ա հ ս կ ող ու թ յ ան իրականացման անմիջական պատասխանատու ն , տիրապետում է ապրանք ն եր ի արտադրական թ եր ու թ յ ու ն ն եր ի բացակայ ու թ յ ու ն ը ապացուցել ու անհրաժեշտ գործիքակազմի :

6. Կատարված ուսումնասիրությունամբ հիմնավորվել է , որ միայն թերու թ յ ու ն ու ն եց ող ապրանքի (աշխատանքի , ծառայ ու թ յ ան) առկայ ու թ յ ու ն ը (ծեռքբեր ու մ ը) չի կարող հիմք հանդիսանալ արտապայմանագրային պատասխանատվ ու թ յ ան կանոն ն եր ո վ գ ու լ յ ք ի ն պատճ առ վ ած վ ն ս ս ի հատուց ու մ պահանջել ու համար , ի ս կ Յ Յ ք աղ ա ք աց ի ա կ ան օրենսգրքի 1088-րդ հոդվածի 1-ին մաս ու մ օգտագործվող գ ու լ յ ք ի ն պատճ առ վ ած վ ն ս ս հասկաց ու թ յ ու ն ը պետք է բացառապես մեկնաբանվի որպես ծեռքբերված ապրանքի (աշխատանքի , ծառայ ու թ յ ան) թ եր ու թ յ ան հետևանք ո վ ան ձ ի ն պատկանող այլ գ ու լ յ ք ի ն պատճ առ վ ած վ ն ս ս :

Նշված եզրահանգ ու մ ը պայմանավորված է նրանով , որ Յ Յ ք աղ ա ք աց ի ա կ ան օրենսգրքի 1088-րդ հոդվածի 1-ին մաս ու մ ամրագրված գ ու լ յ ք ի ն պատճ առ վ ած վ ն ս ս արտահայտ ու թ յ ու ն ը պետք է դիտարկվի արտապայմանագրային պատասխանատվ ու թ յ ան պայման ն եր ի ` մասնավորապես հակաիրավական վարքագծի , վ ն ս ս ի ն դրանց միջև անհրաժեշտ պատճ առ ա հ ե տ ն ան ք ա յ ի ն կ ապի առկայ ու թ յ ան ողջամիտ տրամաբան ու թ յ ան պահպանման տեսանկյ ու ն ի ց : Յ ա կ առ ա կ պարագայ ու մ թ եր ու թ յ ու ն ու ն եց ող ապրանքի (աշխատանքի , ծառայ ու թ յ ան) առկայ ու թ յ ու ն ը որպես գ ու լ յ ք ի ն պատճ առ վ ած վ ն ս ս որակել ը կ հանգեց ն ի արտապայմանագրային պատասխանատվ ու թ յ ան պայման ն եր ի ց ` հակաիրավական վարքագծի , դրա հետևանք ո վ պատճ առ վ ած վ ն ս ս ի ն ու լ ն աց մ ան ը և պատճ առ ա հ ե տ ն ան ք ա յ ի ն կ ապի բացակայ ու թ յ ան

պայմաններում վնասի հատուցում տրամադրելու հնարավորությունը:

7.33 քաղաքացիական օրենսգրքի՝ ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման հարցերի կարգավորման նուղղված դրույթների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ վնասի հատուցման կանոնների կիրառումը պայմանավորված է ապրանքի (աշխատանքի, ծառայության) որոշակի նպատակային նշանակությունը ամբձեռք բերման և օգտագործման հանգամանքով:

Հաշվի առնելով այն, որ ապրանքի նպատակային նշանակությունը ամբ օգտագործումը ենթադրում է այն միջավայրի (գույքի) կարգավիճակի առանձնահատկություն, որտեղ այն տեղադրվել կամ որում օգտագործվում է, հիմնավորվել է, որ ապրանքների թերությունների հետևանքով գույքին պատճառված վնասը կարող է հատուցվել 33 քաղաքացիական օրենսգրքի 60-րդ գլխի 3-րդ պարագրաֆի դրույթների հիման վրայն դեպքում, երբ վնաս է պատճառվել այն գույքին, որը անմիջականորեն կապված է անձի մասնագիտական կամ ձեռնարկատիրական գործունեության հետ:

Հսկառակ պարագայում, 33 քաղաքացիական օրենսգրքի 60-րդ գլխի 3-րդ պարագրաֆի դրույթների հիման վրա ցանկացած գույքին պատճառված վնասի հատուցում թույլատրելի կարող է հանգեցնել ապրանք վաճառողների (արտադրողների) անսահմանափակ, անկանխատեսելի պատասխանատվության:

Հետազոտության տեսական և գործնական նշանակությունը:

Հետազոտության տեսական նշանակությունը նրանում է, որ ատենախոսությունում ամկա վերլուծությունները, եզրահանգումները, առաջարկները կարևոր նշանակություն կարող են ունենալ քաղաքացիական իրավունքի գիտությունը և արագացման համար: Ատենախոսությունը կարող է օգտագործվել քաղաքացիագետների, թեմայով հետաքրքրված իրավունքի այլ ճյուղերի մասնագետների, պրակտիկ աշխատողների

կողմից: Ատենախոսությունը նույնպես առաջարկները, վերլուծությունները կարող են օգտագործվել իրավաստեղծ գործունեությանն ուղորտում, կարող են դրական ազդել նաև իրավակիրամ ճիշտ պրակտիկա ձևավորելու վրա:

Յետագոտության արդյունքների փորձարկումը: Ատենախոսությունը պատրաստվել է երևանի պետական համալսարանի քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնում: Յետագոտության արդյունքներն ամփոփված են հեղինակի գիտական հոդվածներում, որոնք հրապարակվել են գիտական ամսագրերում և ժողովածուներում: Ատենախոսության միջառք դրույթները հեղինակի կողմից ներկայացվել են գիտական գեկուլյուների շրջանակներում:

Ատենախոսության կառուցվածքը: Ատենախոսությունը բաղկացած է ներածություններից, երեք գլուխներից, դրանցում ամփոփված յոթ պարագրաֆներից, եզրակացություններից և օգտագործված իրավական ակտերի, գրականությունների և պրակտիկայի նյութերից անկից:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներածությունում հիմնավորվել է թեմայի արդիականությունը, ներկայացվել են հետազոտության մշակվածության աստիճանը և տեսական հիմքերը, նպատակը և խնդիրները, օբյեկտը, առարկան, հետազոտության իրավական, փորձառական, մեթոդական հիմքերը, գիտական նորույթը, պաշտպանության ներկայացվող դրույթները, հետազոտության տեսական և գործնական նշանակությունը, հետազոտության արդյունքների փորձարկումը և դրակառուցվածքը:

Առաջին գլուխը` «Ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների թերույթությունների հետևանքով պատճառված վնասի համար արտապայմանագրային պատասխանատվության ընդհանուր բնութագիրը» վերտառությունը ամբ, բաղկացած է երեք պարագրաֆից:

Առաջին գլխի առաջին պարագրաֆում՝ «Պայմանագրային և արտապայմանագրային պատասխանատվություն և արտապայմանագրային պատասխանատվություն ան հարաբերակցություն և նրա՝ ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների և ներքին թերույթի և ներքին հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում» վերտառույթումբ, ուսումնասիրվել են Ապրանքների թերույթությունների հետևանքով վնաս պատճառելու դեպքում պայմանագրային և արտապայմանագրային պատասխանատվության ամանձնահատկությունները, վերենհանվել դրանց հիմնական տարբերությունները, վերլուծվել է հայացերի մրցակցության հիմնախնդիրը:

Առաջին գլխի երկրորդ պարագրաֆում՝ «Արտապայմանագրային պատասխանատվության պայմանները՝ ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների և ներքին թերույթի հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում» վերտառույթումբ, մանրամասն ուսումնասիրվել են վնաս պատճառողի գործողությունների հակաիրավականության և մեղքի հետևապլած հարցերը, հստակեցվել է վնաս պատճառած անձի հակաիրավական վարքագծի բնորոշումը, հիմնավորվել է ամանց մեղքի պատասխանատվության նախատեսման ամավել նպատակահարմարությունը:

Առաջին գլխի երրորդ պարագրաֆում՝ « Ապրանք աշխատանք և ծառայություն և հասկացություն և ներքին իրավական բնորոշման հիմնահարցը» վերտառույթումբ, ամանձնացվել են ապրանքի և բնութագրական հատկանիշները, վերլուծվել է իրավաբանական անձանց ֆիզիկական անձանց հետ համահունչ արտապայմանագրային պատասխանատվություն և սահմանող նույն կանոններով վնասի հատուցում պահանջելու հնարավորությունը և ներքին հիմնավորվածության հարցը, անդրադարձ է կատարվել «ծառայություն և աշխատանք հասկացություն և ներքին բնորոշման խնդրին:

Երկրորդ գլուխը՝ «Ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների և ներքին թերույթի հետևանքով պատճառված վնասի հա-

մար պատասխանատվությունը և կրող անձինք և պատասխանատվությունն ից ազատվելու հիմքերը» վերտառությունամբ, բաղկացած է երկու պարագրաֆից :

Երկրորդ գլխի առաջին պարագրաֆում՝ «Ապրանք արտադրողը և վաճառողը՝ որպես ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի համար պատասխանատու սուբյեկտներ» վերտառությունամբ, հանգամանակից քննարկվել է պատճառված վնասի համար պատասխանատու սուբյեկտների միջև ընտրությունը և կատարելու և վերջիններիս տարանջատելու հարցը, առանձնացվել են այն հիմնական չափանիշները, որոնք կարող են հիմք ծառայել վնասը որպես համատեղ պատճառած որակելու համար :

Երկրորդ գլխի երկրորդ պարագրաֆում՝ «Պատասխանատվությունն ից ազատվելու հիմքերը» վերտառությունամբ, կատարվել է անհաղթահարելի ուժի, Ապրանքների օգտագործման, պահպանման կանոնների խախտում թույլ տալու դեպքում վնաս պատճառած անձի պատասխանատվությունն ից ազատվելու հարցի, վնասի հատուցման գործերով ապացուցման բեռի հիմնահարցի վերլուծությունը, ներկայացվել է ՈՁ արգացման միսկեր Օդոկտրինը :

Երրորդ գլխի «Ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման առանձնահատկությունները» վերտառությունամբ, բաղկացած է երկու պարագրաֆից :

Երրորդ գլխի առաջին պարագրաֆում՝ «Ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների թերությունների հետևանքով գույքին պատճառված վնասի հատուցումը» վերտառությունամբ, ուսումնասիրվել և ներկայացվել են Ապրանքների թերությունների հետևանքով գույքին պատճառված վնասի հատուցման առանձնահատկությունները :

Երրորդ գլխի երկրորդ պարագրաֆում՝ «Բաց թողնված օգուտի հատուցումը ապրանքների, աշխատանքների, ծառայությունների թերությունների հետևանքով գույքին

վնաս պատճառելու դեպքում» վերտառուծ-
յամբ, ուսումնասիրվել է գույքին վնաս պատ-
ճառելու դեպքում բաց թողնված օգուտի հա-
տուցման խնդիրը, ներկայացվել է «Պատժիչ
վնաս»-ի դոկտրինը, քննարկվել է ՀՀ օրենսդ-
րության մեջ պատժիչ վնասի հատուցման հնարա-
վորության նախատեսման հարցը:

Ատենախոսություն եզրակացությունում

Ներկայացվել են հետևյալ հիմնական առա-
ջարկությունները և եզրահանգումները.

1. Ապրանքների թերությունների հետևան-
քով պատճառված վնասի դեպքում արտապայմա-
նագրային պատասխանատվությանը բնորոշ
են հետևյալ առանձնահատկությունները՝

1) տուժողը արտապայմանագրային պատաս-
խանատվություն սահմանող նորմերով հա-
տուցման պահանջ ներկայացնելու իրավա-
կան հնարավորություն ունի ինչպես վնաս
պատճառողի հետ պայմանագրային հարաբե-
րությունների մեջ չգտնվելու, այնպես էլ
այն դեպքում, երբ վերջիններս գտնվել են
պայմանագրային հարաբերությունների
մեջ.

2) արտապայմանագրային պատասխանատվու-
թյուն սահմանող նորմերով հատուցման պա-
հանջ ներկայացնելիս որպես տուժող կարող
են հանդես գալ ոչ միայն անմիջականորեն Ապ-
րանքների ձեռքբերման մտադրություն ու-
նեցող սուբյեկտները, այլ և երրորդ անձինք,
որոնց վնաս է պատճառվել այլ անձի ձեռքբե-
րած Ապրանքների թերությունների արդ-
յունքում.

3) արտապայմանագրային պատասխանատվու-
թյուն սահմանող նորմերով հատուցման պա-
հանջ ներկայացնելու դեպքում պատասխա-
նատվությունը վրա է հասնում առանց մեղքի
(վնաս պատճառած անձի □ առավել խստացված □
պատասխանատվություն).

4) արտապայմանագրային պատասխանատվու-
թյան դեպքում բացառվում է առանց տուժողի
համաձայնության պատասխանատվության ծա-
վալի որևէ փոփոխության հնարավորու-
թյուն:

Նշվածը վկայում է այն մասին, որ, որպես կանոն, Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում արտապայմանագրային պատասխանատվության կանոններով վնասի հատուցման իրավունքի իրացումը առավել արդյունավետ է, իսկ ամբողջական ծավալով վնասի հատուցման ապահովումը՝ առավել կանխատեսելի և իրատեսակա-

2. Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման հարաբերությունների շրջանակում ապրանքներին բնութագրական հիմնական հատկանիշների առանձնացումը կարող է ուղենիշ ծառայել այս կամ այն իրի՝ □ապրանք□ հասկացության ներքո ներառելու հարցի քննարկման և վնասի հատուցման խնդրի լուծման ժամանակ: Ապրանքներին բնորոշ հատկանիշները կարելի է դասակարգել երկու հիմնական խմբի՝ պարտադիր հատկանիշներ, և րացուցիչ կամ \$ակուլ տատիվ հատկանիշներ: Պարտադիր հատկանիշների շարքում անհրաժեշտ է առանձնացնել ապրանքի՝ սպառողական նպատակով արտադրված կամ իրացված լինելը, անձի կյանքին, առողջությանը կամ գույքին վնաս պատճառելու կարողությունը (հատկությունը): Լրացուցիչ (ոչ պարտադիր) հատկանիշների շարքին կարող են դասվել ապրանքի՝ արտադրված, արդյունաբերական մշակման փուլն անցած լինելը կամ ընդհանուր առմամբ մշակված, վերամշակված լինելը, կայուն բնույթ ունենալը՝ վաճառողի կամ արտադրողի հսկողությունից դուրս գալուց հետո, շարժունակությունը:

3. Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում տուժողին ապրանք վաճառողի և արտադրողի միջև ընտրություն կատարելու հնարավորությունը նձեռնելը մասնագիտական գրականության մեջ որակվել է որպես ապրանք վաճառողի և արտադրողի համապարտ պատասխանատվության: Մեր կարծիքով, նման մոտեցումը հիմնավոր է, և խնդրահարույց է ինչպես համա-

պարտ պատասխանատվութիւնն ախտատեսման գաղափարի, այնպէս էլ արտապայմանագրային պատասխանատվութիւնն պայմանների տեսանկյունից: Կարծում ենք՝ օրենսդրորեն ապրանք վաճառողի և արտադրողի միջև տուժողին ընտրութիւնն կատարելու հնարավորութիւնն ընձեռելը պայմանավորված է նրանով, որ ապրանքաշրջանառութիւնն արդշղթային բնորոշ կապուղիները բազմազանութիւնը պայմանավորված ապրանքների մեծամասնութիւնը սպառողին հասնում է միջնորդավորված ձևով, և վերջինիս հնարավորութիւնն է ընձեռվում նախնական գնահատելով ապրանքի թերութիւնն, պատճառված վնասի բնույթը, ապրանք վաճառողի, իսկ արտադրողի հետանմիջականորեն առնչվելու դեպքում՝ նաև վերջինիս վարքագիծը, ընտրութիւնն կատարել, թե ում դեմ վնասի հատուցման պահանջներ կայացնելու պարագայում կապահովվի իր պահանջների առաջնահերթ և ամբողջական բավարարումը: Տուժողին վերապահված ընտրութիւնն իրավունքի իրացման արդյունքում ապրանք վաճառողի (կամ հակառակը) դեմ ներկայացված վնասի հատուցման պահանջի մերժումը չի զրկում տուժողին հետագայում ապրանք արտադրողի դեմ նման պահանջներ կայացնելու հնարավորութիւնն:

4.33 քաղաքացիական օրենսգրքի 1089-րդ հոդվածի 1-ին մասի վաճառող և արտադրող եզրույթները ընդգրկում են միայն ձեռնարկատիրական գործունեութիւնն իրականացնող սուբյեկտներին: Նման եզրահանգումը պայմանավորված է նրանով, որ անձնական կամ համանման այլ օգտագործման համար նախատեսված ապրանքները սովորաբար արտադրվում կամ վաճառվում են ձեռնարկատիրական գործունեութիւնն իրականացնող սուբյեկտների կողմից, արտադրող տերմինի օգտագործումը արդեն իսկ վկայում է, որ իրականացվող գործունեութիւնն ընտրութիւնն բնորոշ է պարբերական բնույթը, իսկ վնաս պատճառած անձի՝ առավել խստացված (առանց մեղքի) պատասխանատվութիւնն ախտատեսումը ևս հուշում է, որ

նման պատասխանատվությունը առավել ապես
բնորոշ է ձեռնարկատիրական գործունեությու-
նուն իրականացնող սուբյեկտին :

5. Արտասահմանյան երկրների իրավական
համակարգերին բնորոշ այն մոտեցման հիմ-
նավորվածությունը, որի համաձայն տուժո-
ղը ի սկզբանե վնասի հատուցման պահանջը
ներկայացնում է արտադրողին և միայն վեր-
ջինիս անձը անհայտլինելու դեպքում՝ վա-
ճառողին, մերկարժիքով անհրաժեշտ է դիտար-
կել ոչ միայն իրավական, այլև տնտեսական
հարթությունում՝ հաշվի առնելով տվյալ
երկրի ներքին և արտաքին շուկայի առանձնա-
հատկությունները, ներմուծման և արտահան-
ման ընդհանուր ծավալը :

Հաշվի առնելով ՀՀ շուկայի առանձնահատ-
կությունները, այն, որ ապրանքների ներ-
մուծման ծավալը գերազանցում է արտահան-
ման ընդհանուր ծավալը, և ՀՀ ներքին շուկա
ապրանքները մեծամասամբ ներմուծվում են
այլ երկրներից, գտնում ենք, որ ՀՀ օրենսդ-
րությունամբ արտադրողին պահանջ ներկայաց-
նելու առաջնահերթության պահանջ ամրագ-
րելը հիմնավոր է : Այսինքն՝ տուժողին իր
իսկ ընտրությունամբ արտադրողին կամ վաճառ-
ողին պահանջ ներկայացնելու հնարավորությու-
նուն ընձեռնելու ներկայիս մոտեցումը առա-
վել արդարացի է և հիմնավոր :

6. Ապրանքների թերություններին հետևան-
քով համատեղ վնաս պատճառելու դեպքում հա-
մապարտ պատասխանատվությունը ՀՀ քաղաքա-
ցիական օրենսգրքի 1073-րդ հոդվածի 2-րդ մասի
հիման վրա չի կարող փոխարինվել բաժնային
պատասխանատվությամբ տուժողի դիմումի
հիման վրա և հօգուտ նրա, ինչը բացատրվում
է նրանով, որ համատեղ վնաս պատճառած ան-
ձանց բաժնային պատասխանատվության դեպ-
քում առաջադրվում է վնաս պատճառողների
մեղքի աստիճանը որոշելու պահանջ (մեղքի
աստիճանը որոշելու անհնարինություն անդեպ-
քում բաժինների հավասարության ճանաչ-
ման պահանջ), մինչդեռ այս պարագայում ար-
տապայմանագրային պատասխանատվությունը

վրա է հասնում մեծանց մեղքի: Քաղաքացիական օրենսդրությունը մեծանց մեղքի պատասխանատվության նախատեսումը պայմանավորված է տուժողի շահերի համապարփակ պաշտպանությունն ապահովելու անհրաժեշտությամբ, ինչից տրամաբանորեն բխում է, որ վնասը համատեղ պատճառելու դեպքում ևս օրենսդրական կարգավորումները պետք է ուղղված լինեն այդ նպատակի իրացմանը, ինչը կարող է ապահովվել համապարտ, այլ ոչ թե բաժնային պատասխանատվության նախատեսման միջոցով:

7. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1076-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ պարբերությունը, որ պետվնասի հատուցման հարցերի կարգավորմանն ուղղված ընդհանուր դրույթ, կարող է կիրառվել նաև Ապրանքների թերությունների հետևանքով պատճառված վնասի դեպքում տուժողի գործողություններում կոպիտ անզգուշության պարագայում վնասի հատուցման մերժման կամ դրա չափի նվազեցման համար:

8. Հաշվի առնելով այն, որ սպառողի կողմից Ապրանքի փոխադրման կանոնների խախտումը ևս կարող է հանգեցնել Ապրանքի թերությանի հայտագալուն, առաջարկվել է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1091-րդ հոդվածում վնաս պատճառողին պատասխանատվությունն իրացագատվելու հնարավորությունն ընձեռնել ոչ միայն Ապրանքների օգտագործման կամ պահպանման կանոնների խախտման դեպքում, այլ նաև տուժողի կողմից Ապրանքների փոխադրման կանոնների խախտման պարագայում:

9. Անձի գույքին վնաս պատճառելու դեպքում ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 60-րդ գլխի 3-րդ պարագրաֆի դրույթներով ևս հնարավոր է իրական վնասից զատ պահանջել նաև բաց թողնված օգուտի հատուցում: Բաց թողնված օգուտի հատուցման պահանջ կարող է ներկայացվել այն պարագայում, երբ բաց թողնված օգուտն առաջացել է այն գույքին վնաս պատճառելու արդյունքում, որը նախատեսված է եղել մասնավոր (անձնական) օգտագործման հա-

մ ար :

10. Վնասներն էր հատուցման հիմնական \$ ունկ-
ցիան ոչ միայն պետք է դիտարկվի բացառապես
փոխհատուցման, այլև կանխարգելիչ, պատժիչ
գործառույթների արդյունավետ իրացման
տեսանկյունից: Մապայմանավորված է այն ի-
րողությունամբ, որ հասարակական հարաբերու-
թյուններն էր զարգացման յուրաքանչյուր փու-
լում ներգործության միջոցների համակար-
գը պետք է վերանայվի, որպեսզի համարժեք
լինի պաշտպանվող շահի էությունը, կատար-
ված իրավախախտման բնույթին, դրավտանգա-
վորությունը: Գտնում ենք, որ Ապրանքների
թերություններն էր հետևանքով պատճառված
վնասի դեպքում քաղաքացիական օրենսդ-
րությունամբ պատժիչ վնասի հատուցման հնարա-
վորությունն ախտեսումը լուրջ դերակատա-
րում կարող է ունենալ ոչ միայն վնաս պատ-
ճառողին պատժելու և ապագայում համանման
դեպքերը վերջինիս և այլ անձանց կողմից
կանխելու, այլև քաղաքացիաիրավական հարա-
բերություններն էր մասնակիցների իրավաչափ
վարքագծի խթանման, հանրային իրավական շա-
հերի պահպանություն տեսանկյունից: Պատ-
ժիչ վնասի հատուցման հնարավորությունը
տուժողի շահերի պաշտպանությունը կդարձ-
նի առավել մեալ, կնպաստի Ապրանքների պատ-
ճառողի և անվտանգության ապահովմանը,
լուրջ խթան կհանդիսանա սպառողների իրա-
վունքների հասարակական պաշտպանության
մեխանիզմների կատարելագործման համար:

Գտնում ենք, որ պատժիչ վնասի հատուցման
հնարավորությունն անհրաժեշտ է նախատե-
սել որոշակի սահմանափակ դեպքերում, որ-
պեսզի ապահովվի նաև դրա կիրառմամբ հե-
տապնդվող նպատակի իրավաչափությունը և
համարժեքությունը: Մասնավորապես, նման
հնարավորությունն էր պետք է նախատեսվի այն
դեպքում, երբ պարզվել է, որ չնայած այն հան-
գամանքին, որ Ապրանքը վնաս է պատճառել ան-
ձի կյանքին, առողջությունը կամ գույքին,
վնաս պատճառողը անհապաղ չի դադարեցնել
դրա արտադրությունը (իրացումը) կամ մի-

ջ ո ց ն ե ր չ ի ձ ե ճ ն ար կ ե լ ա յ ն շ ր ջ ա ն ա մ ու թ յ ու -
ն ի ց հ ա ն ե լ ու հ ա մ ար , ո Ր ի ար ո ղ յ ու ն ք ու մ վ ն ա ս
Ե պ ա տ ճ ա մ վ ե լ ա յ լ ա ն ձ ա ն ց կ յ ա ն ք ի ն , ա մ ո ղ -
ջ ու թ յ ա ն ը կ ա մ գ ու լ յ ք ի ն :

Ատենախոսությունների քննարկումը և հետևյալ հրապարակումները

1) Ղ ու կ ա ս յ ա ն Շ . «Ապրանքների , աշխատանք -
ների կամ ծառայությունների թերություննե -
րի հետևանքով պատճառված վնասի հատուց -
ման առանձնահատկությունները` պայմա -
նագրային և արտապայմանագրային իրավահա -
րաբերություններին համատեքստում» , ԵՊՀ ի -
րավագիտության ֆակուլտետի ասպիրանտնե -
րի և հայցորդների 2015թվականին ստաշրջանի
նյութերի ժողովածու , Եր . , ԵՊՀ հրատ . , 2016 , Է -
ջ եր 233-242:

2) Ղ ու կ ա ս յ ա ն Շ . «Ապրանքների , աշխատանք -
ների և ծառայությունների թերություննե -
րի հետևանքով պատճառված վնասի հատուց -
ման որոշ հարցերի շուրջ» , Արդարադատու թ -
յ ու ն , Եր . , 2017 , N3 (38) , Է ջ եր 58-63:

3) Ղ ու կ ա ս յ ա ն Շ . ««Ապրանք» , «աշխատանքների
կատարում» և «ծառայությունների մատուց -
ում» հասկացություններին իրավական բնո -
րոշման հիմնահարցը` ապրանքների , աշխա -
տանքների կամ ծառայությունների թերու -
թյունների հետևանքով պատճառված վնասի հա -
տուցման ինստիտուտի համատեքստում» , ԵՊՀ
իրավագիտության ֆակուլտետի ասպիրանտ -
ների և հայցորդների 2016թվականին ստաշրջա -
նի նյութերի ժողովածու , Եր . , ԵՊՀ հրատ . , 2017 , Է -
ջ եր 197-212:

4) Ղ ու կ ա ս յ ա ն Շ . «Ապրանքների , աշխատանք -
ների կամ ծառայությունների թերու -
թյունների հետևանքով պատճառված վնասի հատուց -
ման` որպես առանց մեղքի պատասխանատվու -
թյան ինստիտուտի գարգացումը ԵՄ-ում , ԱՄՆ -
ում և համեմատական վերլուծությունը ՀՀ-ի
հետ» , Պետություն և իրավունք , Եր . , 2017 , N 1 (75) , Է -
ջ եր 57-63:

5) Ղ ու Լ Կ աս յ ան Ծ . «Չ ա կ ա ի ր ա վ ա կ ան վ ա ր ք ա գ ծ ի դ ր ս ն ո ր մ ան ա մ ա ն ձ ն ա հ ա տ կ ո ւ թ յ ո ւ ն ն ե ր ը ա պ - ր ա ն ք ն ե ր ի , ա շ խ ա տ ա ն ք ն ե ր ի և ծ ա մ ա յ ո ւ թ յ ո ւ ն - ն ե ր ի թ ե ր ո ւ թ յ ո ւ ն ն ե ր ի հ ե տ ն ա ն ք ո վ վ ն ա ս պ ա տ ճ ա մ ե Լ ո ւ դ ե պ ք ո ւ մ » , Ա ր դ ա ր ա դ ա տ ո ւ թ յ ո ւ ն , Ե ր . , 2017, N 5 (40), Է ջ ե ր 63-67:

6) Ղ ո ւ Լ Կ աս յ ան Ծ . «Ա պ ր ա ն ք ն ե ր ի թ ե ր ո ւ թ յ ո ւ ն - ն ե ր ի հ ե տ ն ա ն ք ո վ պ ա տ ճ ա մ վ ա ծ վ ն ա ս ի հ ա մ ա ր պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ վ ո ւ թ յ ո ւ ն կ ր ո դ ա ն ձ ի ն ք » , Ե Պ Յ ի - ր ա վ ա գ ի տ ո ւ թ յ ան \$ ա կ ո ւ Լ Լ տ ե տ ի ա ս պ ի ր ա ն տ ն ե - ր ի և հ ա յ ց ո ր դ ն ե ր ի ն ս տ ա շ ր ջ ա ն ի ն յ ո ւ թ ե ր ի ժ ո դ ո վ ա ծ ո ւ , Ե ր . , Ե Պ Յ հ ր ա տ . , 2018, N 1 (1), Է ջ ե ր 177-192:

7) Ղ ո ւ Լ Կ աս յ ան Ծ . «Ա պ ր ա ն ք ն ե ր ի , ա շ խ ա տ ա ն ք - ն ե ր ի , ծ ա մ ա յ ո ւ թ յ ո ւ ն ն ե ր ի թ ե ր ո ւ թ յ ո ւ ն ն ե - ր ի հ ե տ ն ա ն ք ո վ գ ո ւ յ ք ի ն պ ա տ ճ ա մ վ ա ծ վ ն ա ս ի հ ա տ ո ւ ց մ ա ն ա մ ա ն ձ ն ա հ ա տ կ ո ւ թ յ ո ւ ն ն ե ր ը » , Ա ր - դ ա ր ա դ ա տ ո ւ թ յ ո ւ ն , Ե ր . , 2018, N 3 (44), Է ջ ե ր 6-12:

8) Ղ ո ւ Լ Կ աս յ ան Ծ . «Պ ա տ ա ս խ ա ն ա տ վ ո ւ թ յ ո ւ ն ն ի ց ա գ ա տ վ ե Լ ո ւ հ ի մ ք ե ր ը ա պ ր ա ն ք ն ե ր ի , ա շ խ ա - տ ա ն ք ն ե ր ի և ծ ա մ ա յ ո ւ թ յ ո ւ ն ն ե ր ի թ ե ր ո ւ թ - յ ո ւ ն ն ե ր ի հ ե տ ն ա ն ք ո վ վ ն ա ս պ ա տ ճ ա մ ե Լ ո ւ դ ե պ ք ո ւ մ » , Օ ր ի ն ա կ ան ո ւ թ յ ո ւ ն , Ե ր . , 2018, N 104, Է - ջ ե ր 38-43:

**ПРОБЛЕМЫ ВОЗМЕЩЕНИЯ ВРЕДА, ПРИЧИНЕННОГО ВСЛЕДСТВИЕ НЕДОСТАТКОВ
ТОВАРОВ, РАБОТ ИЛИ УСЛУГ ПО ГРАЖДАНСКОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ РА**

РЕЗЮМЕ

Одной из важнейших предпосылок эффективности современной рыночной экономики является принятие нового, гибкого подхода к регулированию экономических отношений. В условиях социальной рыночной экономики одновременно со свободой экономической деятельности, обеспечения на рынке свободной конкуренции придается важность проблеме обеспечения эффективных механизмов защиты прав потребителей.

Преемственное развитие и укоренение рыночных отношений сочетаются с ростом оборота товаров, работ и услуг (далее-Товары), что имеет свое непосредственное влияние на экономику каждой страны. С одной стороны рост оборота Товаров, с другой стороны защита прав потребителей требуют как на законодательном, так и на практическом уровне обеспечить равновесие интересов между хозяйствующими субъектами и потребителями, учитывая то, что физические лица в нынешних условиях товарооборота выступают как более уязвимые и “не специализированные” субъекты, которые не обеспечены необходимым набором инструментов, чтобы получить необходимую информацию о Товарах, предпринять эффективные меры для обеспечения их безопасности, застраховать себя от возможных рисков.

В этом контексте больше важности придается предоставлению достоверной и полной информации о Товарах, обеспечению их безопасности, контролю над надлежащим качеством и обеспечению гарантий полноценного и эффективного возмещения вреда, причиненного вследствие недостатков Товаров.

Следует отметить, что с точки зрения установления и обеспечения эффективных механизмов возмещения вреда, причиненного вследствие недостатков Товаров, гарантирования механизмов надлежащей защиты прав потерпевшего, проблематичным и противоречивым является и действующее законодательство РА (в частности Гражданский кодекс РА), и сформированная судебная практика. В частности, действующим законодательством не гарантировано соразмерное равновесие интересов причинителя вреда и потерпевшего, не обеспечена необходимая определенность с точки зрения разграничения видов противоправного поведения лица причинившего вред, особенностей проявления ответственности лиц причинивших вред. Кроме того, не пояснены особенности возмещения вреда, причиненного имуществу вследствие недостатков Товаров, не обеспечены все необходимые предпосылки полноценной и эффективной реализации права на возмещение вреда.

Важность вышеуказанных проблем и необходимость их решения обуславливают актуальность настоящего исследования.

В рамках диссертации автор на основании системного анализа выраженных в теории мнений, законодательства РА, международных правовых регулирований, законодательства зарубежных стран, судебной практики впервые в отечественной юриспруденции делает предметом обсуждения и всесторонне анализирует проблемы соотношения договорной и внедоговорной ответственности в случае причинения вреда вследствие недостатков Товаров, условий внедоговорной ответственности, особенностей

проявления ответственности причинителя вреда, оснований освобождения от ответственности, особенностей возмещения причиненного имуществу вреда и прочие проблемы.

В результате указанного были сделаны как теоретические обобщения, так и предложение научно-практического характера. Диссертация имеет не только теоретическое, но и практическое значение, так как имеющиеся в диссертации предложения, анализы могут быть использованы для усовершенствования законодательства и правоприменительной практики.

SHUSHANIK LIPARIT GHUKASYAN

ISSUES OF THE COMPENSATION FOR A DAMAGE CAUSED BY THE SHORTCOMINGS OF THE PRODUCTS, WORKS OR SERVICES BY CIVIL LEGISLATION OF RA

SUMMARY

One of the most important prerequisites for the effectiveness of the modern market economy is the adoption of a new, flexible approach to the regulation of the economic relations. In the social market economy the issue of providing effective protection mechanisms for consumers' rights is highlighted simultaneously with the freedom of economic activity and the provision of free competition in the market.

Continuous development and rooting of market relations are accompanied by an increase in the turnover of products, works and services (hereinafter referred to as "Products"), which has its immediate effect on the economy of each country. On the one hand, the increase of the Products turnover and, on the other hand, the protection of consumer's rights requires the balance of interests between economic entities and consumers both on legislative and practical level, taking into consideration the fact that natural persons act as the most vulnerable and "non specialized" subjects in current commodity turnover who are not provided with the necessary tools for acquiring the necessary information on the Products, undertaking effective measures to ensure their safety, insuring themselves from possible risks.

In this context it is more important to provide accurate and complete information on the Products, provide their security, proper quality control, and safeguards for the full and effective

compensation for the damage caused by the shortcomings of the Products. It should be noted that the existing legislation (in particular the Civil Code of RA) and the established judicial practice are problematic and contradictory in terms of defining and ensuring effective mechanisms for compensation of the damages caused by the shortcomings of Products, and in terms of guaranteeing mechanisms for the proper protection of the rights of the victim.

Particularly, the existing legislation does not guarantee the proportional balance of the interests between the person who caused the damage and the victim, it does not provide the necessary certainty in terms of the separation of the types of illicit behavior of the person who has caused the damage, the peculiarities of the liability of the persons who caused the damage. Besides, the peculiarities of compensation for a damage caused to property by the shortcomings of Products are not specified, all necessary prerequisites for the full and effective realization of the right of compensation for the damage are not provided.

The importance of the indicated issues and the need to address them determine the relevance of this study.

In the scope of the dissertation, the author, for the first time in native jurisprudence, on the basis of the systematic analysis of the views expressed in the theory, the legislation of the Republic of Armenia, the international legal regulations, the legislation of foreign countries, judicial practice, makes the subject of discussion and comprehensively analyzes the correlation of contractual and non-contractual liability in case of damage caused by the shortcomings of the Products, conditions of non-contractual liability, peculiarities of manifestation of responsibility of the person who caused the damage, grounds of exemption from liability, peculiarities of compensation for property damage and other issues.

As a result, both theoretical generalizations and scientific-practical suggestions were made. The dissertation has not only theoretical but also practical significance as the suggestions and analyzes available in the dissertation can be used to improve the legislation and law enforcement practice.